

НОВ БЪЛГАРСКИ УНИВЕРСИТЕТ

Докторантска програма
„Визуално-пластични изкуства“ към департамент
„Изящни изкуства“
направление 8.2. Изобразително изкуство

ПЕТЯ ИВАНОВА ИЛИЕВА

БЪЛГАРСКОТО ИЗКУСТВО И ФОЛКЛОР КАТО МЕЖДУНАРОДНИ МОСТОВЕ И КУЛТУРНА ДИПЛОМАЦИЯ

Докторантска теза за присъждане
на образователната и научна степен „доктор“

Научен консултант: доц. д-р Ралица Мирчева

2018 год.

РЕЦЕНЗИЯ

От доц. Пеньо Семов Пенев

Великотърновски Университет

„Св.Св. Кирил и Методий“

Факултет по изобразително изкуство

1. Данни за дисертанта

Петя Иванова Христова- Илиева е родена на 15 март 1972 год,

Образование

Национална Художествена Гимназия „Илия Петров“ – София, 1986 - 1991 г.

Магистърска степен по Живопис и Естетика във Великотърновски университет „Св. Св. Кирил и Методий“, 1991-1996 г. при проф. Николай Русчуклиев

Специализация по реставрация на стенопис при проф. Josef Fastl - Виена, Австрия, 1997-1998 г.

Наситената творческата биография на Петя Иванова Христова-Илиева разкрива един активен и динамичен художник с авторитетни изяви в художествения и културен живот в страната и зад граница.

Показателни за нейната творческа активност в национален и международен план са 12 самостоятелни изложби в страната и 29 в

чужбина, участието в многобройните национални и международни колективни изложби и иницирираните кураторски проекти показват трайните ѝ задълбочени търсения в областта на кавалетната живопис.

Данни за докторантурата

Петя Иванова Илиева

зачислена със заповед № 3-РК-106 от 13.12.2017 г. като докторант на самостоятелна подготовка в докторска програма "Визуално-пластични изкуства" в професионално направление 8.2 Изобразително изкуство, научна специалност „Визуално-пластични изкуства“ с Научен консултант: доц. д-р Ралица Мирчева

Предвидените и утвърдени в Индивидуалния учебен план дейности са реализирани в заложените срокове в рамките на докторантурата. Положени са всички изпити по задължителните и избираеми дисциплини от ИУП на докторанта. Двата изпита по специалността за докторантски минимум по темата на дисертацията са положени в заявените в ИУП дати и са взети с отлична оценка.

Представеният на вътрешна защита дисертационен труд също е финализиран в заложените от ИУП срокове и отговаря на всички формални изисквания – структура, обем, декларация за оригиналност, библиография и приложение. Направена е висока оценка на дисертационния труд, като се отбелязва, че научното изследване е с добра приложимост и може да бъде ползвано както хора занимаващи се с изобразително изкуство, от теоретици в областта на фолклора и хора работещи на полето на културната дипломация .

Дава се ход на публична защита пред научно жури.

Със заповед № 3-РК-57 от 12.11.2018 г. на ректора проф- д-р Пламен Бочков е определен съставът на научното жури и датата за защита.

Докторантурата по професионално направление 8.2 Изобразително изкуство в докторска програма "Визуално-пластични изкуства" е проведена съгласно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото приложение, Правилника на НБУ за приложението му. В хода на докторантурата, при подготовката и обсъждането на дисертационния труд няма допуснати нарушения.

3. Данни за дисертацията и автореферата

Темата на дисертационния труд е актуална и безспорно значима (дисертабилна). Актуалността е обоснована от автора и чрез поставените в изследването цел, задачи, обхват и методологически подходи.

Дисертационния труд е представен във вид и обем, съответстващи на изискванията – 117 стр. Той съдържа всички необходими елементи на научна дисертация: Увод, Изложение (развито в 4 глави), Заключение и приложение-21 стр. с 34 броя репродукции, Декларация за оригиналност, три публикации по темата на дисертацията и Библиография (64 заглавия от чужди и български автори, включително 16 уебсайта).

Трудът е структуриран логично съобразно темата на изследването.

В увода е направен анализ и е изведена актуалността на проблема за художествения синтез между фолклорните елементи, тяхната орнаментика и интегрирането им в произведения на кавалетната живопис.

Предпоставена е основата за използването им като елемент на международното общуване и междуобщностно опознаване.

Проследена е хронологията на историческото развитие на живописиста като елемент на изобразителните изкуства и текстила като приложно изкуство, анализирана е симбиозата между тях и мястото им предметния и душевен свят на човека.

Фиксирана е и основната цел на изследването-опазване и популяризирането на нематериалното културно наследство ,неговата съвременна интерпретация и използването му като елемент на дипломатията.

В първата глава-

„ЖИВОПИС И ТЕКСТИЛ“ авторът уточнява предмета, целта, методологията и хронологичния обхват на научното изследване.

Прави обстоен исторически преглед на развитието на двата елемента на изследване,като е отделено по голямо внимание на текстила,което води до известен дисбаланс.

Особено внимание е отделено на текстила като социален и културен феномен който е предмет на изучаване и анализ от етнологията, археологията, антропологията, социалната и икономическата история, историята на изкуството и дизайна.

Авторът обръща внимание и на трите основни етапа, бележещи ново начало в изразните средства на визуалните изкуства и тяхното взаимно проникване..

Особено важно място в труда заема втората глава -

„БЪЛГАРСКИЯТ ФОЛКЛОР ПРЕСЪЗДАДЕН В ТЕКСТИЛА“

Основната цел на тази глава е да бъде направено обстойно проучване, изследване и анализ на историята и развитието на текстила в България.В тази глава докторантът се е спрял на две основни направления в българския текстил,това са българския килим и българската шевица.

Историческият преглед и периодизацията в развитието на килимарството е добре структурирано, като е направено обстойно представяне на килимарските центрове и школи по българските земи.

Докторантът поставя на изследване и анализ два основни центъра на българското килимарство – Котел и Чипровци, разгледани са основните характеристики на килимите от двете школи – специфичните техники на изработване, композиция на декоративните елементи и цветови характеристики. Отделено е внимание и специалното място което заема българският килим в нашето културно наследство.

Тук а и по нататък ще обърна внимание на една съществена липса в изложението а именно отсъствието на илюстративен материал особено когато се анализира орнаментиката, композиционните и фолклорни мотиви в предмета на изследване.

Във втората част на тази глава е представен един феномен на нашето народно творчество – българската шевица.

В тази част докторанта прави опит да представи и анализира всички компоненти на този феномен, неговата декоративна уникалност и социална значимост. Разгледани са всички елементи на българската везбена орнаментика- история, техники, композиция, цвят, символика. Обърнато е внимание и на недекоративната функция на шевицата, нейното значение като социален идентификационен знак, като знак за личностна и общностна разпознаваемост.

Като положителен акцент можем да отбележим представянето и анализа на естетическите характеристики на престилката не само като елемент на народната носия но и като връзка между тъкания текстил и шевицата.

Считам че повече внимание би трябвало да се обърне на обредно-символичните и магични характеристики на шевицата, а също така и

анализирането и като геометрично графичен символ. За съжаление и в тази част липсата на илюстративен материал който би обогатил съдържанието е очевидна.

Трета глава

„ФОЛКЛОРНИ МОТИВИ, ПРЕСЪЗДАДЕНИ СЪС СРЕДСТВАТА НА ЖИВОПИСТА (ИЗСЛЕДВАНЕ ЧРЕЗ ПРАКТИЧЕСКИ ПРИЛОЖЕН МЕТОД, БАЗИРАН НА НАБЛЮДЕНИЯ ВЪРХУ ГОЛЕМИ ГРУПИ ХОРА“

докторанта е разделил на две части които да осигурят плавен преход към излагане на основната идея на изследването-фолклорът и живописата като елементи на културната дипломация,

В първата част „Етнография“ е направен подробен преглед на историческото развитие ,появата на термина етнография,развитието и утвърждаването на етнографията като наука.Разгледани са връзките между етнологията и социологията и мястото на етнографията като връзка между минало и настояще.

Във втората част . **Фолклорни мотиви, пресъздавани чрез средствата на живописата, като средство за образование и повишаване на осведомеността** докторанта ни представя проекта „Български фолклорни мотиви“.Проекта има практико приложен характер чиято цел е да бъде представено на една широка публика нашето фолклорно наследство чрез използването на нетрадиционни медии ,в случая живописата.

Представен е целият път който е изминал автора при реализацията ,от мотивационните решения,подбора на етнографските области и

образци, използвани живописни техники и материали до реализацията на конкретните произведения.

Докторанта ни представя основните послания и идеи които отправя към избраните целеви групи .Описани са подробно и комуникационните канали по които посланията да до стигнат до реципиентите.

Пространно е представен основния принос на проекта „, че проектът има смисъл, че има интерес към нашето наследство и оттам – към нашата страна“

Тук бих отбелязал че част от абзаците имат по големи от необходимите дължини, забелязва се и известно преповтаряне на вече изложени тези .

Третата част на тази глава е . **„Изследване на влиянието на фолклорните мотиви в живописа и текстила, чрез практико-приложен метод, базиран на наблюдението върху големи групи хора“**.

В тази част е разгледан ефекта от представянето на проекта пред публика в различни региони на света.Направен е анализ на възприемането на българските фолклорни мотиви интерпретирани със средствата на живописа.Констатирани са сходствата и релациите между орнаментиката и цветовете хармонии на различни етнографски региони по света и аналозиите при възприемането им.

Проекта е посочен като една възможност за културно, междурелигиозно и междуетническо общение.

Четвърта глава

„КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО, ПРЕДСТАВЕНО СЪС СПОСОБИТЕ НА ЖИВОПИСТА И ТЕКСТИЛА – ОСНОВА ЗА РАЗВИТИЕ НА НОВ ТИП КУЛТУРНА ДИПЛОМАЦИЯ“

На тази глава ще се спрат най-кратко тъй като с изключение на първата и част **„Културна дипломация или културата – „меката дипломация“**, където е направено ретроспективно изложение на историческото и съвременно разбиране за междукултурно общуване и диалог. В тази посока са и множеството примери от културната, научната и дипломатическа сфера, които онагледяват необходимостта и мястото на културната дипломация в световната политика. Тук е направен и извода че без включването на тези практики в официалната държавна политика в областта на дипломацията те си остават на едно междуличностно ниво и имат епизодичен характер. Затова и културната дипломация трябва да бъде разглеждана като продукт на „меката дипломация“.

За съжаление другите раздели на тази глава са по-скоро компилация от вече направени анализи и заключения в предишните глави, има моменти и на самоцитиране. Предполагам че целта на докторанта е била по този начин да синтезира и обобщи приносите на изследването.

В заключението са представени изводите и резултатите от дисертационния труд, чрез ясно формулиране теоретично видовете и начините на синтез между изкуството и дипломацията и е изведен необходимият пластико-изобразителен инструментариум на бъдещи проекти в областта на културната дипломация.

Дисертацията завършва с библиография от чужди и български автори, цитирана литература и интернет страници. За съжаление библиографията не е номерирана, а в някои от уебсайтовете не бяха открити съответстващи документи, т.е. липсва датировка от посещението им.

Авторефератът отговаря на изискванията за съответствие с дисертационния труд – пълнота и компактност на изложението.

4. Научни приноси

Дисертацията на Петя Иванова- Илиева представлява сериозен научен труд с подчертана приложна насоченост.

Дисертационният труд е оригинално изследване, включващо многогодишната професионална и творческа практика на автора. Обогащането на изследователската проблематиката е следствие на обвързване художественотворчески интереси на автора както на теоретично, така и на прагматично равнище.

Дисертационният труд представлява синоптичен поглед на проблемите и тенденциите в областта на културната дипломация от гледна точка на проблема за художествения синтез и художествената адаптация между фолклорни елементи от текста и съвременните средства на живописата за един нов прочит.

Приносните елементи на дисертационния труд са проявени в развитието на нови подходи, теми и изводи в изложението. Ще посоча само тези отнасящи се до:

1) Показва симбиозата между двете изкуства – живописата и текста. Текстилът (освен, че е едно от най-старите сведения за родова, социална и класова принадлежност) и до днес е носител на същата информация.

2) Дава пример как тези две изкуства са част от „меката дипломация“ и как могат да служат за образование, общуване и влияние между народите.

3) Дава информация за опазването и популяризирането на нематериалното културно наследство в обществото, по-специално чрез неформални методи. Разглежда културната дипломация като прародител на съвременната дипломация.

4) Засяга произхода на етнологията и етнографията като наука и дейности. Разглежда възможните причини за сходство в текстилните фолклорни мотиви на народи от различни континенти.

6. Заключение

Разглежданият труд, оформен по системен начин съдържа сериозни научни приноси резултати, плод на творческата практика на дисертанта и на лични негови проучвания, анализи, находки, подходи и реализации. Всестранният и задълбочен анализ на проблема за синтеза между различни жанрове в изкуството и използването им в неспецифични области на практиката и комуникацията .Различните творчески и научни гледни точки, авторова позиция и отношение определят новите моменти в труда и очертават неговата актуалност.

Оценката ми за дисертационния труд, автореферата, научните публикации и научните приноси е изцяло положителна. Смятам, че трудът отговаря напълно на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, ЗВО и Правилника за прилагане Правилника на НБУ за приложението му .

Като имам предвид описаните достойнства и приноси на дисертационния труд, си позволявам да препоръчам на уважаваното жури **да присъди образователната и научна степен „доктор на Петя Иванова-Илиева**

Велико Търново

09.01.2019г.

РЕЦЕНЗЕНТ:

(доц.Пеньо Пенев)